

EKO

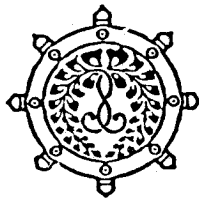
回

向

DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT

Juli 1991

Nr 49

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68

B-2600 Antwerpen-Berchem

Afgiftekantoor : 2600 Berchem 1

I n h o u d

Editoriaal : Roken verboden ?	1
Shinran Shonin : Mattosho 11	4
Daikyo II,31	5
Sh.A.Peel : De Naam is Namu Amida Butsu (xi)	8
D.Girardin : Mistevredenheid	12
K.Haemers : Overleven	16
Onderlinge Afhankelijkheid (ii)	18
Bibliotheek : Nieuwe aanwinsten	21
Jikoji-Nieuws	22

Het Centrum en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Gomonshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, Centrum voor Shin-Boeddhisme V.Z.W., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postrekening 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

Editoriaal

ROKEN VERBODEN ?

Er woedt op het ogenblik in de media en in het staatsbestel een campagne tegen tabak. Tabak zou immers oorzaak zijn van longkanker en heel wat mensen (in Vlaanderen wel 'enkele honderden') sterven eraan. En doordat roken zo'n misdaad tegen zichzelf en tegen de omgeving is, zo'n zelfvernietiging, willen de regeringen er iets aan doen. Het eenvoudigste zou natuurlijk zijn het gebruik van tabak te verbieden, maar 'parlementarisch' is dat niet haalbaar. Bovendien leveren de belastingen en accijnzen op tabak miljarden op aan een steeds lekkere staatskas. Dan maar zijdelings ingrijpen - of doen alsof men ingrijpt : reclame voor tabak verbieden.

Julie weten waarschijnlijk wel dat ik lange jaren terug een niet-roker geworden ben. Niet doordat mijn vader aan longkanker overleden is, maar omdat ik op een zeker ogenblik zo'n dramatisch effect van mijn verslaving - ik rookte dagelijks m'n twee pakjes blauwverpakte maar tabakswarte Gauloises - dat ik op een zeker ogenblik besloot het roken te laten. Dat is nu zowat dertig of vijfendertig jaar geleden, en als het nu gebeurt dat ik in Jikoji aleens een opmerking durf te maken over de grijze wolken die het uitzicht beginnen te benevelen, dan is dat heus niet uit een anti-tabakfanatisme. Ik gun ieder zijn sigaretje. Maar in de voorziene wetgeving vind ik geen plezier. Overigens : de ministers ook niet, want het zijn alle rokers (maar betalen zij wel accijnzen op hun tabak ?).

Neen. Ik vind absoluut geen plezier in enig verbieden : het ruikt immers teveel naar schijnheiligheid.

Primo : ik heb iets tegen 'wetten'. Hoe meer wetten, hoe meer bandieten, zie toch die oude Chinese wijze. Toegegeven : het is vaak nodig het mensengedrag in te dijken. Maar toch... Wie kan nog geloven dat wetten, zo ze niet door straf, angst en geweld gesanctioneerd worden, de mensen *beteren* ?

Secundo : een recent en blijkbaar betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek zou uitgemaakt hebben dat van alle longkankerpatiënten er slechts 30 % rokers zouden zijn. Mijn vader was roker en hij stierf o.a. aan longkanker. Maar wie kent ergens in zijn omgeving niet het levensverhaal van die rokende drinkende ouwe oom, die op z'n 92 stierf door van zijn fiets te vallen ? Zuiken Inagaki, mijn

diep gerespecteerd meester, was een kettingroker (wat me n.b. aanvankelijk toch ergerde...), tot op zijn 96 jaar...

Tertio : ik geloof dat het legaal tegen zichzelf en tegen zijn wil beschermen van de staatsburger (een politieke ziekte van deze tijd) het risico inhoudt in te druisen tegen de - misschien wat verouderde - grondgedachten van vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid, waarop wij en onze politici zich heil zo graag beroepen.

Quarto : ik ben humanist genoeg om ondanks alles te geloven dat de (meeste) mensen aansprakelijk genoeg zijn, allicht niet om te weten wat zij te doen en te laten hebben, maar dan toch om hetgeen ze gedaan en gelaten hebben te assumeren. Wanneer ik liever aan de geincrimineerde longkanker sterf dan mijn sigaretje te laten, en als dat niemand anders schaadt dan mezelf, dan is dat mijn goed recht als vrij en verantwoordelijk want meerderjarig en stemgerechtigd burger van een 'democratische' rechtsstaat.

En quinto : omdat niet het roken van tabak de ware oorzaak is van mijn lijden en sterven. Ik zou b.v. de vraag kunnen opwerpen : waarom rook ik ? zelfs als ik vermoed dat roken "de gezondheid schaadt", waarom blijf ik roken ? Of zou er voor roken, lijden en doodgaan niet ergens een andere grond zijn ? Als ik niet rook, word ik dan onsterfelijk ? Als ik kanker vermijd, ga ik dan nooit meer dood ? Ontsnap ik dan aan de dood ? Als adept van de Leer van de Boeddha heb ik de overtuiging dat geboorte-lijden-dood een heel andere oorzaak heeft dan het roken van 'n sigaretje : ik rook, ik lijd, ik sterf door het samenspel van begeerte naar, gehechtheid aan en ego-denken over. Mijn gehele lijdensbestaan, roker of niet-roker, is herleidbaar tot de ik-convergentie van passies, aversies en dwaasheid.

Bovendien komen er nog andere consideraties bij kijken. Wil men écht alle doodsoorzaken ernstig aanpakken, dan moeten de regerende machten veel verder gaan dan het verbieden van tabak of publiciteit voor tabak.

In onze landen van vrijestijdsbesteding en verkeersongevallen sterven er meer mensen op de baan dan van het gewraakte tabaksmisbruik. Onze media staan daarbij vol van reclame voor mooi-ogende snelle sportieve prestigieuze vrouwenverrukende wagens, met snelheden die alle snelheidsbepkeringen te boven gaan. En zo verleidelijk. Toch kan/wil men zelfs publiciteit hiervoor niet verbieden. Er vallen bovendien zoveel mensen van een trapladdertje dat men zich afvraagt of...

Om al die redenen komt mij dit verbod op tabaksreklame absurd en *verdacht* voor. Moeten we via deze wetgeving al het *andere* vergeten, uit het oog verliezen, doen alsof het niet bestaat? De 30 oorlogen die er momenteel woeden. Epidemies, dorst en honger in Soedan, Bangladesh, Liberia, Zuid-Amerika. De onoverzienlijke drugs en de hallucinogene tv-programma's. De migranten en hun molotovcocktails. De kanslozen, de kansarmen. De corrupte ambtenaars en ministers, de knoeiers in 't groot en in 't klein. De politieke zwenkingen en de diplomatieke witwasserijen...

En toch, dames en heren, zullen wij allemaal sterven. Is het niet van longkanker, dan zal het van aids zijn, of van dysenterie, stress, overvoeding, ondervoeding, van *korte asem* of van *mist op straat*. Of *dood-gewoon* omdat het er tijd toe is.

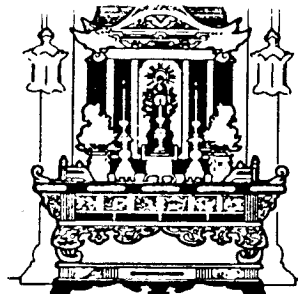
Let wel : mijn bedoeling is zeker niet tabak of roken of longkanker goed te praten of *heel gewoon* te vinden. Ik meen evenwel dat we ons, op straffe van verloren lopen, wel moeten verzoenen met de existentiële situatie, de "condition humaine" waarin we - sedert het begin van de beginloze tijd - *hineingeworfen* zijn. Niet zich erbij neerleggen, maar aanvaarden, assumeren, zoals de bokser de vuistslagen van zijn challenger aanvaardt.

En het Oneindige Mededogen aanvaardt elk van ons, - juist zoals we zijn. Dat is de spirituele natuurlijkheid. *Jinen-honi* : de zoals-het-is-heid. Die van rokers en niet-rokers, sociale spookrijders en religieuze goochelaars, hese zangers en zoetgevooisde heiligen, wijsneuzige filosofen en ecologische pinocchio's, kaartlegsters en kaartentekkers...

(Maar dacht u écht te stoppen met roken als er geen reclame meer voor is?)

Gassho en Namu Amida Butsu.

Shitoku

MATTOSHO

Lamp voor Latere Tijden

Brieven van Shinran (11)

Het éne moment van shinjin - het ontwaken tot waar mededogen - en het éne moment van nembutsu - de expressie van dat ontwaken - zijn onafscheidelijk; ze hebben dezelfde wortels en drukken allebei het 'moment' uit waarop tijdeloosheid (Boeddha) binnenin de tijd (de mensenwereld) treedt. De term 'moment' is een vertaling van nen , woord dat twee betekenissen heeft : 'gedachte', doelend op het ontwaken of beseffen van shinjin, en 'praktijk', in 't bijzonder het uitspreken van de nembutsu.

Ik ontving uw brief van de 7de dag van de 4de maand op de 26ste dag van de 5de maand. Ik hem hem zorgvuldig gelezen. Wat betreft het probleem dat gij opwerpt: ofschoon het éne moment van shinjin en het éne moment van nembutsu twee zijn, bestaat er geen nembutsu los van shinjin noch is het éne moment van shinjin los van het éne moment van nembutsu. De reden hiervoor is dat de praktijk van de nembutsu erin bestaat hem misschien éénmaal, misschien tienmaal uit te spreken bij het horen en realiseren dat Geboorte in het Boeddha-land verwezenlijkt wordt door het uitspreken van de Naam vervuld in de Voortijdelijke Gelofte. Deze Gelofte te horen en volledig zonder enige twijfel te zijn, dat is het éne moment van shinjin. Aldus, ofschoon shinjin en nembutsu twee zijn, vermits shinjin is te horen en niet te betwijfelen dat gij bevrijd wordt door die éne uitspraak die de vervulling van de praktijk is, zo is er geen shinjin los van nembutsu; dat is de lering die ik mocht ontvangen. Voorts dient gij te weten dat er geen nembutsu kan zijn los van shinjin. Beide dienen begrepen te worden als Amida's Gelofte. Nembutsu en shinjin zijn voor ons de manifestaties van de Gelofte.

Met respect.

5de maand, 28ste dag
Shinran

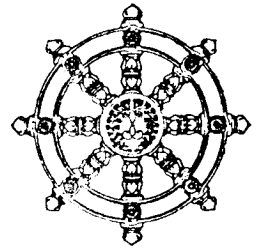
Aan Kakushin-bo

Ik ben blij te horen dat Senshin-bo nu in de omgeving van Kyoto verblijft. Ook wens ik je te danken voor je vriendelijke gift van 300 mon , die ik in nederigheid aanvaard.

[Shinran Shonins antwoord, Kencho 8 (1256), 5de maand, 28ste dag]

Vertaald naar de Engelse uitgave "Letters of Shinran", Shin Buddhist Translation Series I, Kyoto 1978.

Sukhavati-vyuha-sutra
(Daikyo = Het Grote Reine-Landsutra)
II, 31

Mensen in de wereld die zwak van deugd zijn, houden zich bezig met allerlei zaken die niet dringend zijn. Ten midden van verwerpelijke verdorvenheid en uiterste smarten, zwoegen ze moeizaam voor hun levensonderhoud. Of ze nu edel of corrupt zijn, arm of rijk, jong of oud, man of vrouw, alle mensen bekommeren zich om rijkdom en eigendommen. Er is geen verschil tussen rijk en arm, want hun zorgen zijn dezelfde. Ze grommelen in hun neerslachtigheid en verdriet, ze stapelen gedachten van angst op, of meegesleurd door hun innerlijke behoeftes, lopen ze kriskras in alle richtingen en vinden geen tijd voor een vreedevolle rust.

Zo bijvoorbeeld als ze velden hebben, maken ze er zich zorgen over. Als ze huizen bezitten, maken ze er zich zorgen over. Ze maken zich zorgen over hun zes soorten huisdieren zoals koeien en paarden, over hun mannelijke en vrouwelijke dienaars, over geld, weelde, kledij, voedsel en alledaags gereedschap. In toenemend angstgevoel, zuchten ze onophoudelijk, terwijl gedachten van misnoegdheid ze kwellen en terroriseren. Wanneer een plots ongeluk hen overkomt, wanneer al hun bezittingen vernield worden door brand, meegesleept door een overstroming, geroofd door bandieten of in beslag genomen door tegenstrevers of schuldeisers, dan verteert hun bittere hopeloosheid ze en breekt voor altijd hun hart. Bitternis maakt zich van hun geest meester, houdt ze in voortdurende rampspoed, omknelt ze steeds vaster, versteent hun hart en gaat nooit meer weg.

Het kan gebeuren dat hun lichaam bij dergelijke rampen vernield wordt en hun leven verloren gaat. Dan moeten ze alles achterlaten, met niemand meer om hen te volgen. Zelfs adellijken en schatrijken lijden onder deze kommer. Met dergelijke angst en vrees, ondergaan zij deze rampspoed die hun koud zweet en koorts met voortdurende pijn bezorgt.

De armen en kansarmen zijn onophoudelijk nooddruftig. Wanneer ze bijvoorbeeld geen velden bezitten, zijn ze ongelukkig en begeren ernaar. Wanneer ze geen huizen bezitten, zijn ze ongelukkig en begeren ernaar. Wanneer ze geen enkel van de zes soorten huisdieren, zoals koeien en paarden, bezitten, noch mannelijke en vrouwelijke dienaars, noch geld of weelde of kledij of voedsel of alledaags gereedschap bezitten, dan zijn ze diep ongelukkig en begeren ernaar. Als ze

slechts één van deze hebben, dan voelen ze het gemis van de andere. Als ze dit hebben, dan hebben ze dat niet, en daarom verlangen ze alles te bezitten. Evenwel, wanneer ze met enig geluk erin slagen dat allemaal te bezitten, dan zullen die dingen spoedig vernield of verloren zijn. Teneergeslagen en verdrietig zullen ze er dan naar streven dat allemaal opnieuw te bezitten, maar dat zal onmogelijk blijken. Daarover piekeren heeft geen nut. Vermoeid naar geest en lichaam, worden ze rusteloos in al hun gedoe, en angst volgt ze op de hielen. Dat zijn de beproevingen die ze moeten ondergaan, die hun koud zweet en koorts met voordurende pijn bezorgen. Het kan zelfs gebeuren dat die zaken voorkomen op het einde van hun leven en vroege dood. Aangezien ze geen bijzondere goede daden verricht hebben, niet moreel geleefd hebben en geen deugdzaam daden verricht hebben, dan zullen ze, als ze sterven, alleen heengaan en ver wegtrekken. Ofschoon er bestaansvormen zijn waarheen ze moeten gaan, weten ze niets af van de wetmatigheid van oorzaak-en-gevolg betreffende de heilzame en onheilzame daden die hen naar dergelijke bestaansvormen stuurt.

De mensen in de wereld, ouders en kinderen, broeders en zusters, echtgenoten en alle andere familieleden en verwanten, zouden elkaar moeten eerbiedigen en beminnen, zich onthouden van haat en nijd. Zij zouden alles met anderen moeten delen, en niet begerig en schraapzuchtig zijn, steeds vriendelijke taal spreken, glimlachen en elkaar geen schade berokkenen.

Als het gebeurt dat iemand het met anderen oneens en boos wordt, hoe klein ook diens wrevel en vijandigheid mogen zijn in dit bestaan, ze zullen later blijven aangroeien tot het een ware massa van hostiliteiten wordt. Dat komt doordat, zelfs in het huidige bestaan, mensen zich bezig houden met het kwelen en schaden van anderen en ze toch niet zo heel spoedig zullen ophouden door hun wederzijdse vernietiging. Verderflijke bitternis en laaiende razernij worden in hun gemoed gedrukt, laten onuitwisbare sporen in het bewustzijn achter, zodat de betrokkenen herboren zullen worden met de impuls op elkaar wraak te nemen.

Voorts : te midden van wereldse liefde en gehechtheid, wordt men alleen geboren, sterft men alleen; men komt alleen en men gaat alleen. Wanneer men heengaat, dan gaat men naar een smartelijke of aangename bestaansvorm. Men oogst de gevolgen en niemand kan anderzins plaats innemen. Volgens hun verschillende heilzame en onheilzame daden, zijn de mensen bestemd voor een zalig of onzalig bereik. Onvermijdelijk ten gevolge van hun karma, vertrekken ze en gaan ze helemaal alleen naar deze bereiken. Zo ver uiteen zijnde, kunnen ze elkaar niet meer zien. Deze wetmatigheid van heilzaam en onheilzaam volgt ze vanzelfsprekend op de voet, en om 't even waar ze geboren worden, zullen afstand

en duisternis ze onophoudelijk van elkaar gescheiden houden. Vermits hun karmische paden uiteenlopen, is het onmogelijk te zeggen wanneer ze terug bijeen zullen geraken. Het is uiterst moeilijk elkaar weer te ontmoeten. Zullen ze elkaar ooit weer terugvinden ?

Waarom toch laten ze al die wereldse zaken niet los, zo lang ze nog sterk en gezond zijn, om het goede te doen en naar bevrijding uit samsara te streven ? Als ze dat doen, dan zullen ze bij machte zijn het oneindige leven te bereiken. Waarom zoeken ze het Pad niet op ? Waarop wachten ze ? Welke genoegens jagen ze nog na ?

Mensen in de wereld geloven niet in goed doen en, door karmische verdiensten te verzamelen, noch in het beoefenen en vervullen van het Pad, noch geloven ze in wedergeboorte en de gevolgen van heilzamen en onheilzame daden, zoals het verwerven van verdienste door vrijgevigheid. Doordat ze menen dat deze dingen niet bestaan, verwerpen ze beslist een dergelijk inzicht.

Voorts : door zo te handelen, klampen ze zich nog meer vast aan hun eigen visies. Lerend van vroegere generaties, doen lateren toch hetzelfde. Doordat die onheilzame visies voortgezet worden, laten ouders ze over aan hun kinderen. Vermits ouders en grootouders vanaf het begin geen heilzame daden verrichtten, onwetend waren over het Pad, dwaasheden begingen met een duister gemoed, ongevoelig en harteloos waren, zo komt het dat hun nageslacht nu onmogelijk de waarheid van geboorte-en-dood en de karmische wetmatigheid kan kennen. Er is niemand om met zulke mensen over deze zaken te spreken. Ofschoon geluk en ongeluk, vreugde en ellende voortspruiten uit hun daden, toch is er niemand om een vraag te stellen naar hun oorzaak.

De werkelijkheid van geboorte-en-dood is dusdanig dat het verdriet van heengaan wederzijds en opeenvolgentlijk door iedereen ervaren wordt. Vaders huilen over de dood van hun kinderen; kinderen wenen over de dood van hun ouders. Broeders, zusters, echtgenoten wenen over elkaars dood. De grondregel van veranderlijkheid is dat het onvoorspelbaar is of de dood zal optreden in volgorde van leeftijd ofwel in omgekeerde volgorde. Alle dingen gaan voorbij, niets blijft voor eeuwig. Zelfs wanneer er onderricht en aangespoord wordt, toch zijn er slechts weinigen die vertrouwen hebben. Daardoor komt het dat de stroom van geboorte-en-dood onophoudelijk voortduurt.

De NAAM is NAMU AMIDA BUTSU (XI)

Shitoku A. Peel

De niet-Japanse Shinran (2)

Bij zijn verkondigen van de Leer, verwierp Shakyamuni het in Indië reeds conventionele kaste-systeem. Hij beklemtoonde immers, in oppositie tegen de opkomende religieuze en ook sociale macht van de Brahmanen, dat elk mens, onafhankelijk van zijn ras, zijn geslacht, zijn maatschappelijke rang gelijkwaardig is ten opzichte van de verwerkelijking van nirvana. Hij maakte overigens zelfs geen spiritueel onderscheid tussen monniken en leken. Dergelijk onderscheid zien we eerst verschijnen in de jongste delen van de Pali Kanon. De historische Boeddha verkondigde immers de Dharma als een universele lering voor alle wezens, dus ook voor alle mensen. En het is deze boodschap die door het boeddhisme uitgedragen werd, eerst over het Indische subkontinent, dan naar de Griekse en Noordperzische koninkrijken in het huidige Afghanistan en Turkmenistan, om zich vandaar uit te breiden via geheel Midden-Azië tot in China. En verder. Het is door zijn eigen inhoud, zijn eigen diepe inhoudelijkheid dat het boeddhisme een universele spiritualiteit is, gericht op de bevrijding uit de boeien van het lijdensbestaan van alle wezens, ongeacht wie of wat of hoe ze zijn.

In Japan was de situatie aanvankelijk wel anders. Het boeddhisme werd er geïmporteerd in de eerste plaats als een nuttig (politiek nuttig !) onderdeel van de Chinese cultuur, wat trouwens volkomen bleek te passen in de visies van de keizerlijke machthebbers van de 7de, 8ste en 9de eeuw. Zo werd het boeddhisme er - alleszins tegen het inzicht van zijn stichter - een staatsreligie, maar gelet op de feodale structuur van de toenmalige Japanse maatschappij bleef het boeddhisme zodoende beperkt tot de aristocratische 'top'. Maar voor de 'gewone mens' waren die prachtige, overprachtige boeddhistische tempels eigenlijk niets anders dan leveranciers van bezweringen, talismans, horoscopen en lijkdiensden. Het eigenlijke boeddhistische beleven en leren was geconcentreerd binnenin de grotere officiële, door de staat gesubsidieerde tempels en binnenin de hofadel.

Deze bijzondere situatie dienen we in aanmerking te nemen wanneer we Shinrans geestelijk-revolutionaire activiteit willen begrijpen. Hetzelfde is overigens waar voor andere 'religieuze hervormers' van het Kamakura-tijdperk, zoals Honen, Ippen of Nichiren. En deze bijzondere situatie kon niet nalaten heel wat monniken en priesters reeds lang vóór Shinrans tijd te schokken en de geschiedenis van het Japanse boeddhisme kent - vanaf de negende eeuw - heel wat

pogingen om ondanks alles de Buddha-Dharma naar het 'gewone volk' te brengen : te doen *af dalen* tot die lui die *vinayisch* niet bij machte zijn ook maar iets te ondernemen in de richting van hun uiteindelijke verlichting, namelijk al diegenen die niet behoren tot de kloosterlijke of aristocratische elite.

Ondanks de pogingen van een Kuya, een Ryogen of een Genshin, dient men toch te wachten tot de Kamakura-periode vooraleer het boeddhisme werkelijk een algemene, niet-elitaire religiositeit kon worden, die door elkeen kon beleefd en ervaren worden. De eerste figuur om dit perspectief te verwezenlijken van Honen Shonin, de stichter van de eerste echte, d.i. exclusieve Reine-Landschool, ietwat later, in de volgende generaties gevolgd door Shinran, Dogen, Ippen, Nichiren.

Shinran trok niet alleen de uiterste consequenties van de boeddhistische leringen zoals hij die had leren kennen in de lange jaren op Hiei-zan, maar in diezelfde zin tot doórtrekken, leefde hij zijn dagelijks, praktisch leven en maatschappelijk gedrag zonder rekening te willen houden met het feit in hoeverre zijn gevolgtrekkingen al dan niet conform waren met de heersende sociale of culturele patronen, normen en criteria.

Als mens, als Japanner, maar in de eerste plaats als boeddhistisch leraar, moet hij zichzelf gevoeld hebben als los, volkomen los en vrij van de conventies van *passend* en *onpassend*. In zijn visie was de ware Leer van de Boedha beslist allerminst een privilege voor de rijken, de machtigen en de geleerden.

We kennen uit Shinrans leven een hoog-emotionele gebeurtenis die, ook voor ons, betekenisvol is. Na het intrekken van zijn veroordeling tot ballingschap, begaf Shinran zich - wat schoorvoetend weliswaar - op de terugweg naar de keizerlijke hoofdstad Kyoto. Op een zeker ogenblik bereikt hem het bericht dat zijn geliefde meester en leraar Honen overleden is. Dit bericht moet hem erg getroffen hebben, hem gedompeld hebben in vertwijfeling en somberheid. Zijn biografie vertelt ons niet wat hem eigenlijk bewogen heeft rechtsonkeer te maken en terug te keren naar zijn oord van ballingschap, terug naar die *sociaal onmogelijke* bevolking van zwartarbeiders, boeren, vissers, soldaten, prostituees. Toch kunnen wij ons, zij het ook subjectief, iets voorstellen van zijn gemoeds-gesteldheid. Want blijkbaar moet hij via deze beslissing sterk doordrongen geweest zijn van het feit dat het zijn taak, zijn roeping was een boeddhisme-voor-iedereen te vestigen, juist voor diegenen die de Leer het meest nodig hebben : de onwijzen, de dwazen, de ongeletterden. Eerder dan in de hoofdstad een allicht schitterende carrière van gevierd prediker of hof-theoloog tegemoet te gaan.

Komt daarbij dat Shinran geen contact had met het nationale of internationale politieke leven. Zo b.v. heeft hij DE reis naar China niet ondernomen; in zijn werk vindt men nergens expliciet een verwijzing naar de politieke of sociale toestand van zijn tijd. Nergens in zijn werk is er sprake van "Nihon"; op de zeldzame passages waar hij het over Japan heeft, spreekt hij van "deze verre eilanden". Geen nationalistische trekken, zoals men b.v. wel bij Nichiren zal ontmoeten.

Het is alsof Japan niet belangrijker is dan andere landen. We kunnen Shinran houding hierin extrapoleren als een 'universalistische begaanheid' op sociaal, cultureel en spiritueel vlak.

Zijn lering weerspiegelt trouwens deze universaliteit. Niet enkel dat hij de problematiek van goed en kwaad vertaalt naar een religieus niveau waarin beide termen hun ethische implicatie verliezen in het licht van Amida's Oneindige Mededogen, maar met zijn Nembutsu-leer van de Ander-Kracht trekt hij ook de edelen, de wijzen, de rijken, de geleerden a.h.w. naar omlaag tot het stadium van de *bombu*. In Amida's perspectief is immers de prinselijke hoofdabt van het meest gevierde klooster niet "beter" of "slechter" dan een ongeletterde dronken slager.

Geconfronteerd met de grenzeloze uitgebreidheid van Amida's heilskracht, kon Shinran enkel zijn bestaan, zijn denken en zijn beleven losmaken uit alle beperkende maatschappelijke of nationale conventies. Overheen deze conventies die hij als onnatuurlijk ervaart, ontdekt hij de totaliteit van alle wezens als een spirituele gelijkvormigheid. Tegenover het Boeddhaschap zijn we allen gelijk en zonder aparte kenmerken, een voorafspiegeling van de wezens in het Reine Land: "Zij hebben allen dezelfde vorm, zonder eigen kenmerken... Zij hebben allen lichamen van natuurlijkheid, leegheid en grenzeloosheid" (Daikyo I,17).

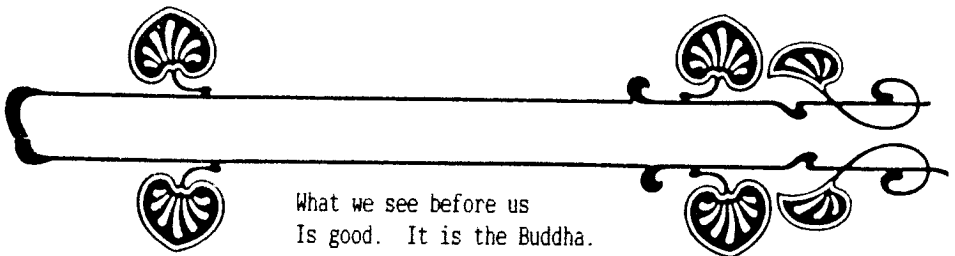
Zo komt het dat we bij Shinran geen enkele aanduiding vinden waarbij de zg. typisch Japanse motieven benadrukt worden. Eigenlijk, en waarschijnlijk zonder het zelf te weten, was Shinran werkzaam op een internationaal, algemeen-menselijk vlak. Hij is inderdaad een van de zeer weinige religieuze meesters in Japan (of elders...) die een universele, alle wezens zonder onderscheid omvattende gedachtengang had.

We kunnen trouwens bij Shinran wel deze internationale oriëntering aantreffen, namelijk bij zijn keuze van de Zeven Patriarchen. Hij verschilt hierin beslist

van Honen door twee Indische meesters erbij te betrekken, zodat hij de gehele evolutie van Indië naar China en Japan omvat. Door Nagarjuna en Vasubandhu, dit zijn respectiefflijk de Madhyamaka en de Vijñānavada denkscholen, in zijn Patriarchenlijst op te nemen, verbreedt hij de spirituele horizon naar het land van oorsprong van de Leer van de Boeddha. En bij het begin zowel als bij het einde van zijn religieuze genealogie, plaatst hij Amida Buddha, de Onmeetbare, Hinderloze, Oneindige Verlichting die tijd en ruimte in haar eindeloosheid omvat. Er is geen betere omschrijving mogelijk voor een geestelijke universaliteit.

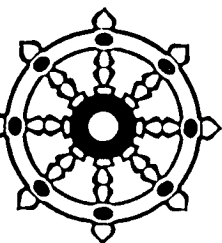
Zo komt het dat het ons mogelijk is te stellen dat Jodo-Shinshu niet een Japanse religie is, wel een religieuze stroming die in Japan haar factuele oorsprong heeft. De Jodo-Shinshu vertoont in alle opzichten de tekenen en de mogelijkheden eigen aan een universele spiritualiteit, geldig voor alle wezens, voor alle mensen welke ook hun ras, hun taal, hun nationaliteit, hun maatschappelijke, financiële, intellectuele, politieke situatie moge zijn.

Nog even dit : deze universaliteit van Shinrans Reine-Landboeddhisme trof me toen ik voor het eerst in Kyoto het graf van de Shonin bezocht. Ik was daar niet alleen. Er stonden daar twee Japanners, drie jonge Amerikanen en één minder jonge Europeaan. En allen samen, zonder besef van enig onderscheid, reciteerden we ter plekke dat iets dat vanuit het verre, oude Indië tot elk van ons gekomen was : NAMU AMIDA BUTSU.

What we see before us
Is good. It is the Buddha.
Why should we doubt
Amida's profound concern
For our spiritual welfare ?

Marcus Cumberlege

Danielle Girardin

MISTEVREDENHEID

Wanneer we rondom ons kijken, merken we dat er ontzettend veel mistevredenheid is onder mensen. Trouwens, soms komt het voor dat ik ook mezelf betrap op reacties van mistevredenheid.

Mistevredenheid uit zich in klagen, zagen, chagrijnigheid, misnoegdheid, zich ergeren aan allerlei banaliteiten die men amper zou opmerken als men zich goed zou voelen.

Mistevredenheid dringt meestal niet naar voren als een afzonderlijk gevoel; zelden maakt het zich helder en expliciet; eerder is het een stemming die op de achtergrond aanwezig is, een storend geruis dat onze waarneming, onze relaties, onze responsen vergiftigt. Mistevredenheid kent niet de heftige drang eigen aan begeerte, noch de ontstuijminge gevoelsturbulentie die verwarring kenmerkt. Het is eerder een stemming die de kleur en de glans van de wereld en het leven wegneemt, en wat overblijft is een wereld waarin men zich gewoontegetrouw verder sleurt, zonder veel pijn en zonder veel vreugde, en met een radicaal gebrek aan reële betrokkenheid van welke aard dan ook.

Mistevredenheid is de stemming die leidt tot onttovering van de wereld en het leven, men verliest de smaak erin, de verwondering is eruit verdwenen. Mistevredenheid zouden we metafysisch kunnen beschrijven als mentale bloedarmoede.

Want natuurlijk ligt de oorzaak van deze stemming niet in de wereld zelf; het zijn de constructies die ons ik creëren die het perspectief zetten van waaruit de onttovering van de wereld en het leven geschiedt, en het is hieruit dat de Leer ons kan bevrijden. We spreken steeds over de Leer als een voertuig dat leidt van het samsarische naar het nirvanische, maar het kan niet genoeg benadrukt worden dat er niet het minste (essentieel) verschil is tussen beide, dat de grenzen van samsara de grenzen van nirvana zijn, dat we hoe dan ook omvat zijn in de Ander-Kracht.

Maar natuurlijk kan men opmerken dat iemand die dat niet als dusdanig ervaart daar allemaal niets aan heeft. En ook dat is waar - beschrijvingen van uw

feestmaal helpen niet de persoon die van honger crepeert : daartoe dient men voedsel aan te bieden. En zo ook is het, denk ik, wanneer we geconfronteerd worden met mistevredenheid, bij onszelf of bij anderen. Het heeft meestal weinig zin om een persoon die misnoegd is sublieme verwoordingen over het mededogen te vertellen. Dergelijke woorden zullen als holle frasen klinken.

Want het is in de handeling, niet in het woord dat het mogelijk wordt mistevredenheid te boven te komen, en de Leer kan ons voldoende vertrouwen schenken om te durven handelen.

Ik denk dat mistevredenheid een stemming is die schreeuwt om verandering, een doorbreken van gewoontepatronen die een zelf mettertijd heeft opgebouwd en die langzamerhand tot een gevangenis zijn geworden. Maar het is een gevangenis waarin de gevangene zelf die cipier is; de sleutel van de buitendeur is nooit verloren; men is alleen vergeten dat er een sleutel, een deur en een gevangenis is, omdat men vergeten is dat er een buitenkant bestaat.

Het komt erop aan de herinnering ervan opnieuw aan te bieden, aan zichzelf of aan anderen. Een mistevreden persoon dient opnieuw in contact gebracht te worden met de wereld daarbuiten, zelfs tegen zijn wil in. Mistevredenheid kan overwonnen worden door zich opnieuw in de stroom van het leven te werpen, desnoods met geweld en met het risico te verdrinken. Want leven betekent risico's te durven nemen, met de gevolgen ervan geconfronteerd te worden, zich doorheen moeilijkheden te slaan die hierbij oprijzen, en er steeds verder in meegesleurd te worden. Leven betekent zich over te durven geven aan de turbulenties van samsara, er steeds dieper in door te dringen.

En dan komt het moment waarop men plots merkt dat alle mistevredenheid vanzelf verdwenen is, dat de gehele leefconfiguratie veranderd is, dat de wereld opnieuw oplicht in de volheid van haar mogelijkheden. En dat is het punt waarop men beseft dat men eerst het leven moet veranderen, en dat men vervolgens niet anders kan dan het bezingen.

Overlaatst trachtte iemand me te overtuigen dat er tegenwoordig ook goede stripverhalen geschreven worden en ik heb me toen laten overhalen enkele boeken die ze me meegaf, te lezen.

Eén verhaal heeft nogal indruk op me gemaakt; het was slechts enkele pagina's lang en het maakte deel uit van een bundel waarvan de afzonderlijke verhalen alle een absurd karakter hadden.

Het hoofdpersonage van dat verhaal is een kleine, lelijke en afstotelijke man die op de bodem van een zwembad leeft in een donkere nis in de zijwand van het bad. En elke dag kuist hij de bodem, dat is zijn enige bezigheid. En alles in zijn wereld is lelijk : zijn lichaam is lelijk, hij zit constant tussen de smerigheid, zijn gedachten zijn geestloos; hij leeft daar op zijn eentje op de bodem in een permanent halfduister. Maar er is één lichtpunt in zijn leven: elke dinsdagnamiddag komt er een vrouw zwemmen die de volmaaktheid zelve is. En elke dinsdagnamiddag vergeet hij even de lelijkheid van zijn bestaan en kan hij even tot vervoering komen in de aanschouwing van het enige schone en perfecte dat hij kent in zijn leven.

En wanneer zij weg is en hij opnieuw alleen achter blijft in het halfduister van zijn wereld, leeft hij toch in het vertrouwen en de hoop dat het spoedig weer dinsdag zal zijn. En zo gaat dat een tijd door, tot die fatale dinsdag dat hij tot actie overgaat. Boven hem zweeft opnieuw het lichaam van de vrouw, het enige licht, de enige perfectie in zijn wereld. En hij neemt een touw en zwent naar haar toe, en overmeestert haar en sleurt ze naar de bodem, naar de wereld die hij kent.

En het laatste beeld van het verhaal toont het lichaam van de vrouw, vastgebonden op een stoel daar beneden in het halfduister, en reeds is het lichaam verkleurd en opgezwollen en in ontbinding; reeds ontsnappen gassen eruit, en de lelijke man zit ernaast in een verdoofde trance en zegt : "Nu is het alle dagen dinsdag". Ik vond dit een luguber verhaal, niet omdat er een moord of een lijk in komt, maar omwille van het personage en omwille van zijn woorden : "Nu is het alle dagen dinsdag".

Want het is zo duidelijk dat het voor hem nooit meer dinsdag kan worden, dat hij het enige schone en volmaakte in zijn wereld getransformeerd heeft tot een stinkende rottende massa die in niets meer lijkt op wat het tevoren was; dat hij in een daad van begeerte het enige verhevene dat hij kende heeft gegrepen en tot iets van zichzelf gemaakt heeft en dat in deze daad al het verhevene eruit verdwenen is.

Toen ik dat verhaal las, kwam de gedachte bij me op dat wij allemaal vaak iets soortgelijks doen. Vaak gebeurt het dat we door onze bevlekkingen van begeerte en aversie iets grijpen dat ons bestaan beter, lichter had kunnen maken indien we het vrij hadden laten gebeuren. Maar vanuit onze ik-passies grijpen we het vast, transformeren het en creëren we een universum van angst, van frustraties,

van verdriet of van eenzaamheid.

We moeten het zelfs niet in zo'n dramatische termen stellen; hetzelfde proces doet zich immers voor in de heel gewone, dagelijkse dingen van het leven. In elk normaal menselijk leven doen er zich elke dag tal van mogelijkheden voor om het eigen bestaan en dat van de wezens rondom zich open te breken, het op te heffen tot een lichtere schoonheid, een grotere wijsheid, een diepere verzoening.

Veelal zien we deze mogelijkheden niet eens, maar soms zien we ze, en zien we ze zuiver, één moment, twee momenten - en dan reeds beginnen de ik-passies en de ik-berekeningen zich op te dringen, en doorheen de filter van onze ik-gebondenheid worden mogelijkheden tot beperkingen.

Want we bezitten allen een neiging om te handelen zoals de lelijke man in zijn halfduistere wereld. Op de bodem van elke ik-wereld schuilt er een gedrocht. Maar de Leer kan ons helpen ons hiervan meer bewust te maken, ons meer inzicht te laten verwerven in de werking en de effecten van onze ik-passies en berekeningen. We dienen alert te zijn voor de bevlekkingen in onszelf.

Want al zijn onze daden misschien minder dramatisch dan in het verhaal, we dienen waakzaam te blijven, opdat we niet het licht en de vervulling die de wereld ons biedt, zouden omvormen tot een donker feest waarbij alle deelnemers tot slachtoffers worden.

Uit de gezegdes van de Os :

*Ondermijn elke vanzelfsprekendheid
Tot de vanzelfsprekendheid niet-vanzelfsprekendheid wordt
en de niet-vanzelfsprekendheid vanzelfsprekend.
Aldus sprak ik zelf.*

Katrien Haemers

OVERLEVEN

Onlangs raakte ik verward in een gesprek - met een ernstige mijnheer op leeftijd - dat, over het terrein van de godsdiensten heen, in het gebied van het hiernaals belandde.

"Reïncarnatie als alternatief tegenover de afkeer om totaal in het niets te verdwijnen" : dat kon hij wel begrijpen. De mens wil blijven voortleven.

"Maar voor ons westerlingen... bleef het toch moeilijk..."

Mijn opwerping dat reïncarnatie als een voortdurende beweging in elk moment van het dagelijks leven kan gezien worden, vermocht hem niet gerust te stellen. "Men leeft voort in zijn kinderen, maar toch ook in zijn geestelijke kinderen, in de handelingen die men verricht, de invloed die men - bewust of onbewust - uitoefent... ?" Het kon hem niet troosten.

Het ging hem niet om handelingen, zo zegde hij, het ging hem niet om de geestelijke inhoud van het leven, maar om "de existentie". Het onderscheid tussen beide valt mij moeilijk : ben ik iets anders dan wat ik doe of ervaar ? Maar toch kan ik zijn bekommernis herkennen : Het ging hem om het overleven van de persoon, van het ik. Wie heeft nooit revolutie of angst ervaren tegenover de idee "in het niets..." te verdwijnen ?

Onwillekeurig kwam de term *anatta* in mijn geest. *An-atta* , niet-zelf, het allermeest moeilijke in de Leer van de Boeddha. En plots zo eenvoudig duidelijk.

Waarom wil ik-als-persoon absoluut als ik blijven voortbestaan ? Is het niet voldoende dat mijn handelingen, mijn invloed, mijn pogingen tot liefde blijven voortleven doorheen alle mensen die met mij in aanraking zijn gekomen ? Wat ik ben, wat ik zal zijn, dat is toch wat ik gedaan heb ? "Zijn is doen" : het is vroeger al eens gezegd.

Het gesprek bleef de hele dag in mijn geest hangen, ook toen 's avonds de nieuwsberichten uit de wereld zag : honger in Soedan, volkerenmoord bij de Koerden...

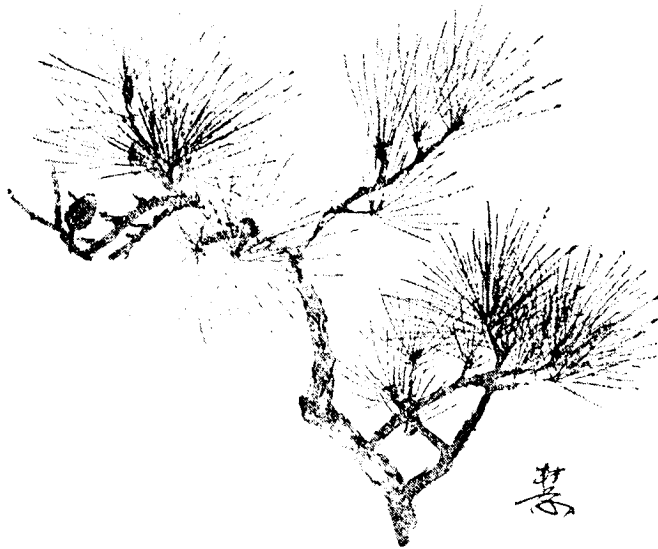
Onwillekeurig kwam de vraag bij mij op : zouden die mensen, die zo dicht bij dood en ellende leven, ook zo bezeten zijn met de idee van "overleven-van-het-ik"?

Wij "westerlingen", in onze plusminus comfortabele situatie, allemaal wel plusminus geslaagd in een of andere functie, wij zien onszelf wél in een *atman* vereeuwigd. Misschien werden wij nog nooit diep genoeg geschokt in onze zelfgenoegzaamheid om de absolute onbestendigheid van alles te ervaren tot op het bot. Wij hebben wel altijd nog een beetje vertrouwen in de toekomst over.

Maar op het ogenblik dat ik die massa's mensen zag wier leven niets anders is dan vluchtigheid en breekbaarheid, onbestendigheid en vergankelijkheid, dan geeft de vraag naar het voortleven van mijn *ik* alleen een wrange smaak in de mond.

Wanneer ik dan - in mijn zelfgenoegzaamheid - kan zien en voelen dat ik even *an-atta* ben als dat uitgemergeld hoopje Soedanese mens, als die halfbevoren Koerdische vrouw, dan kan ik me toch nooit meer zo elitair en egocentrisch opstellen.

Dan rest alleen het besef dat ik een wezen zoals alle andere wezens ben.

ONDERLINGE AFHANKELIJKHEID

(ii)

B. Verlichting

Het is niet gemakkelijk zomaar over "Verlichting" te spreken. We moeten immers in onszelf heel wat hindernissen overwinnen willen we iets zinvol op dit vlak uitbrengen. Een even moeilijk begrip is immers "zelfloosheid" of "niet-ik", één van de steunpilaren waarop het boeddhistische denken rust. Maar psychologisch is het erg moeilijk dat "zelf-denken" van zich af te zetten. We houden aan ons "ik" en kunnen of willen er niet toe komen te aanvaarden dat "ik" enkel een illusie te meer is.

Feitelijk is het zo dat alle conventionele denkpatronen van ons westers denken, maar ook de z.g. "Abraham-religies", met zo'n metafysisch "ik" werken, een "ik" vooropgezet als permanente eigene entiteit. Ook het hindoeïsme werkt met zijn *atman*-entiteit. Daartegenover stelt het boeddhisme¹ resoluut zijn vertrekpunt van niet-zelf. De idee van zelfloosheid berust trouwens op de ervaring van de Onderlinge Afhankelijkheid. Zelfloosheid betekent (pragmatisch) zich vrijmaken van het blinde ego-denken, van zelf-zuchtige begeertes en aversies, van ego-centrale dwaasheid; ook van elke vorm van zelf-geoegzaamheid die er onvermijdelijk op uitdraait dat de wezens - en allicht in 't bijzonder de mensen - tegen elkaar opgezet worden.

Zelfloosheid betekent niet het verlies van elke persoonlijke identiteit of individualiteit. Op het niveau van de relatieve waarheid erkent het boeddhisme immers een *psychologisch, veranderend, afhankelijk* 'zelf', zo'n soort 'ego' zoals ook de moderne psychologie een existentieel 'ego' aanvaardt. Maar in plaats van een centrale entiteit (de "eeuwige ziel" van het christendom, het *atman* van het hindoeïsme), 'werkt' het boeddhisme met een compositie constructie van onophoudelijk veranderende lichamelijke en psychische factoren en impulsen, de *nama-rupa* ('naam en vorm') of *pañcaskandha* ('de vijf agregaten': vorm, sensatie, cognitie, volitie en bewustzijn), die (1) onderling afhankelijk zijn, en (2) ook van hun verhouding tot het gebeuren rondom afhankelijk zijn.

---

¹In zekere zin trouwens ook het Chinese taoïsme.

Een ander begrip dat het begrijpen van de term "Verlichting" niet gemakkelijker maakt, is "Boeddha-natuur". Het is de latente aanwezigheid in alle wezens van het boeddhaschap, de mogelijke bron van wijsheid-mededogen. En de Mahayana-boeddhist heeft de overtuiging dat het deze bron is die alle wezens tot de **verwezenlijking** van het boeddhaschap. De Boeddha-natuur (*buddhata* , Ch. *fu-hsing* , Jap. *bussho*) of "Boeddha-gemoed" (*buddha-citta* , Ch. *fu-hsin* , Jap. *busshin*) is de potentialiteit die elk wezen heeft zijn zelfloosheid te verwezenlijken. Vaak wordt de Boeddha-natuur gezien als het "ware zelf" van alle wezens, een ware zelf dat voor alle wezens identiek is. Het is met de bedoeling deze Boeddha-natuur tot *realiteit*² te brengen, dat de Leer gevolgd wordt. Op deze wijze komt men tot het "juiste inzicht".

Dat biedt ons de mogelijkheid te zeggen dat de Verlichting niets anders is dan de Uiteindelijke Vervolmaking van het Juiste Inzicht. Hier wordt alles gezien, ervaren in zijn ware licht, dat van niet-zelfheid en Boeddha-natuur. Het is de totale beleving van de Onderlinge Afhankelijkheid.

Om te weten **wat** de verlichting is, moet men verlicht zijn. Er is in de boeddhistische literatuur een befaamde passage die zegt *dat enkel een Boeddha een Boeddha kan kennen* . Om de smaak van water te kennen, moet men het water drinken. Om kleuren te onderscheiden, mag men niet blind zijn. Om te weten wat liefde is, moet men liefde voelen.

Maar de mens legt zich niet neer bij het onvoorstelbare of het onzegbare. Hij zal steeds proberen die hem gesloten bereiken te omschrijven. En dat is natuurlijk ook gebeurt met de boeddhisten die wegen en middelen gezocht hebben om het onuitsprekbare van het boeddhaschap toch uit te spreken. Die pogingen zijn benaderingen, vaak zelfs limietbenaderingen, maar geven de "*Ware Werkelijkheid*" niet weer. Zo zegt men dat Verlichting betekent 'te leven in Volkomenheid van Wijsheid', en dat deze Wijsheid getransformeerd wordt in Mededogen voor de mede-wezens die de Wijsheid (nog) niet verwerkelijkt hebben. Dit Mededogen is absoluut zelfloos; dat betekent dat de betrokkenheid voor anderen niet langer gebaseerd is op ego-gerichte motiveringen zoals emotionaliteit of 'reactie op...', maar een spontaan en creatief betrokken zijn bij het welzijn van alle levensvormen.

---

²Zie hierover Eko 48, maart '91.

Het is (theoretisch) natuurlijk mogelijk in dit huidige bestaan de Verlichting te verwezenlijken, maar toch is het uiteraard geen toestand waarin iemand kan zeggen "Ik heb verwezenlijkt" of "Ik ben verlicht". Zolang die notie van "ik" aanwezig is, gebruikt wordt, is er geen verwezenlijking. Dergelijke pseudo-verlichting is iets doods, dood en ongeboeren, want aan de noodzaak van zelfloosheid is hier niet voldaan.

Bovendien komt het me voor dat Verlichting geen 'toestand' van een of ander 'ik' kan zijn; maar wel een onophoudelijk proces, een tijdloos ontkiemen en openvouwen.

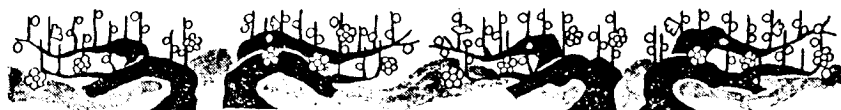
(bewerkt naar 'Dharma Pre-School Workbook', BCA)

B I B L I O T H E E K

Nieuwe aanwinsten nog niet in de catalogoog

Purucker, G. de - The Four Sacred Seasons	0 / 1085
Koyama Kosuke - Creatieve Theologie	M.3 / 1086
Mehta, Gita - Karma Cola	I.4 / 1087
Bronkhorst, D. (ed.) - Honderd Chinese Gedichten	D.2.2 / 1088
Komuro Yoshitsugu - Shinto, een Bron van Inspiratie	A.4 / 1089
Mouson, Jean - Initiation à la lecture critique des Evangiles	M.3 / 1090
Apichato Bikkhu - Vipassana for Beginners	B.2 / 1091
Harvey, Peter - An Introduction to Buddhism	B.1 / 1092
Coll. IABC - One Encouter, Once in a Lifetime	B.6 / 1093
Tabrah, R. & Matsumoto, S. (ed.) - Shin Sutras to Live by	B.6 / 1094
Tharchin, Geshe Lobsang (et al.) - Logic and Debate Tradition	B.4 / 1095
Thich-Thien-Tam - Buddhism of Wisdom and Faith	B.6 / 1096
Shinran Shonin - Shoshinge (trad. portuguesa)	B.6 / 1097
Whitfield, R. & Farrer, A. - Caves of the Thousand Buddhas	D.1.2 / 1098***
Apichato Bikkhu - Vipassana - The Sangha	B.2 / 1099
Depuydt, Anouk - Re-ligie als antwoord op de-linquentie	A.6 / 1100
Chuang-tzu - Uittreksels	C.3 / 1101
anon. - Het Wonder van de Tweede Pruimenbloei	D.2.2 / 1102
aut.div. - Japanse Verhalen	D.2.3 / 1103
Stryck, L. & Ikemoto, T. (ed.) - Zen Poetry	D.2.3 / 1104
Zelazny, R. - Heer van het Licht	X / 1105
Rajneesh, Bhagwan Shree - Manifest voor een Gouden Toekomst	I.4 / 1106
Rajneesh, Bhagwan Shree - Priesters & Politici	I.4 / 1107
Rajneesh, Bhagwan Shree - Over de Rechten van de Mens	I.4 / 1108
Bharti, Ma Satya - Rajneesh : de Laatste Gok	I.4 / 1109
Jou Tsung Hua - De Tao van Tai-Chi Chuan	D.5 / 1110

JIKOJI-Nieuws

Feesten in Jikoji

Met Hanamatsuri, op zondag 14 april hadden we ruim zon. Voor een Bloemen- en Kinderfeest dat meteen ook het gedenken van Boeddha Gautama's geboorte is, hoort het ook zo. En na en tussen de erediensten deed ons tuintje zijn best om samen met ons allen deze lenteviering te vieren.

Dat viel niet zo goed mee op 5 mei, toen we het 12-jarig bestaan van onze Tempel herdachten. Regen en kou herinnerden ons eraan dat "buiten" lijden en misnoegdheid bestaan, terwijl "binnen" de warmte van Wijsheid-Mededogen ongestoord aanwezig blijft.

Wat niet belet dat we ingetogenheid en gezelligheid om beurten aan bod lieten komen.

Bezoek

Eind april kregen we het bezoek van Friedrich Fenzl uit Salzburg. Dit had niet veel te maken met het aan de gang zijnde Mozart-jaar.

Fenzl is de verantwoordelijke voor de Jodo-Shin Gemeenschap in Oostenrijk, die hij jaren terug uit de grond stampte. Het was ook niet de eerste maal dat hij hier was : reeds bij de eerste *European Shin Conference*, hier in Antwerpen in 1980, was hij present, evenals bij alle grote gebeurtenissen die we mochten mee-

maken : de Conferentie in 1986 en het tienjarig bestaan van Jikoji in mei 1989.

Bij de dienst op dinsdag 30 april vertelde hij ons hoe dat allemaal gegaan was, met de onvermijdelijke problemen die aan dergelijk initiatief verbonden zijn, maar ook hoe nu vaste grond kan gevoeld worden, hoe die Gemeenschap vorm krijgt, zelfs over de Duits-Oostenrijkse grens heen.

Van zijn verblijf hier ten lande maakte hij gebruik om grondig Antwerpen en Brugge te verkennen. We hopen maar dat hij van ons Vlaanderland een goede indruk meegenomen heeft naar Salzburg.

Friedrich Fenzl geeft twee duits-talige tijdschriften uit : *Amida*, een periodiek gewijd aan Jodo-Shinshu, en *Rundbriefe*, gewijs aan maatschappelijke problematiek gezien vanuit een boeddhistisch perspectief. Alwie in deze tijdschriften belang stelt, zal ze kunnen bekomen via ons centrum of rechtstreeks vanuit Oostenrijk.

Auf baldiges Wiedersehen, Friedrich !

Mariemont

Is zowat de jaarlijkse manifestatie waar boeddhisten van divers pluimage elkaar terugvinden. Aanvankelijk gestart als een soort Vesakha-viering, maar de liturgische behoeften van de diverse groeperingen waren zo eisend dat sedert enkele jaren van dat Vesakha-perspectief moest afgezien worden. En 'onze' Mariemont

verschoof dan maar naar latere datums.

Dit jaar wordt het zaterdag 15 juni. Zoals gebruikelijk 's ochtends de verschillende puja's bij het grote Boeddhabeeld in de tuin van het Musée Royal de Mariemont. Wie niet picknickt, kan het middagmaal gebruiken in de cafetaria. Maar geen museumvisite, want op dat moment (onbegrijpelijk voor het zomerseizoen!) is het museum zelf gesloten wegens "werken". Maar toch kreeg de Federatie van de Boeddhistische Verenigingen in België die de manifestatie overkoepelt, toezegging dat de zalen voor ons op die dag beschikbaar blijven.

Lezingen zouden gegeven worden door Ven. Revattha en door Lama Karta.

Wij rekenen op de aanwezigheid van zoveel vrienden van het boeddhisme.

Nichiren in Vlaanderen

Het zat al een tijdje in de lucht : er komt in België een vestiging van de derde grote stroming van het Japanse Kamakura-boeddhisme, nl. het Nichiren-boeddhisme, genaamd naar zijn stichter, Nichiren Shonin. Gelieve hierbij wel te noteren dat het gaat om de authentieke Nichiren-traditie en niet om de Nichiren-Sho-Shu, die bekend staat als een sectarische stroming met implicaties op sociaal en politiek vlak (Soka-gakkai en Komeito).

Op 20 juli a.s., om 11 u., wordt dan ook te Moorslede de eerste Nichiren-

tempel ten lande ingehuldigd : HOKKE-JI (Tempel van de Lotus van de Uitnemende Leer). Fungerende tempelpriesters (nog niet residentieel) zijn Rev. Senchu Murano, wiens rang in het Americano-Boeddhistische jargon 'Bishop' (een term die tot Shitoku's ergeis ook in de Honganji gebezigd wordt...) genoemd wordt, en Rev. Keiryu Shima. Moedertempel is de Kuon-ji, in 1273 door Nichiren zelf gesticht te Minobu-san, in Yamanashi Pref., waar de asse van Nichiren vereerd wordt. Wie verdere details wil, richt zich tot de verantwoordelijke voor Hokke-ji : Kristof Pieters, Knaagreepstraat 8A, 8890 Moorslede.

De Simpele Weg

Deze naam klinkt de meesten onder ons vertrouwd in de oren, zelfs al weten we niet precies hoe de vork aan de steel zit. De Simpele Weg is immers de naam waaronder sedert jaren de publicaties van ons Centrum de wereld in gingen. Om aan deze 'benaming' een meer autonoom bestaan te geven, werd De Simpele Weg juridisch omgevormd tot een v.z.w., wier statuten o.a. omschrijven dat het gaat om een niet-commerciële uitgeverij. Zo zegt Art.2 : *De vereniging heeft tot doel het publiceren, verspreiden en verdelen, hetzij gratis hetzij mits vergoeding, van brochures, boeken, drukwerken en prenten van sociale, culturelen religieuze en levensbeschouwelijke aard. Deze activiteit*

heeft geen enkel commercieel karakter. Een eventueel batig saldo van de verrichtingen wordt ofwel gereinvesteerd in het maatschappelijk doel... ofwel aangewend als schenking aan de v.z.w. Centrum voor Shin-Boeddhisme...

Steunende leden (jaarlijkse bijdrage 500 F) genieten van belangrijke kortingen - tot op de kostprijs - bij de aankoop van alle vermelde titels. Maar de idee van "steunend" blijft uiteraard behouden, zodat het alleszins een gebaar van sympathie blijft en niet een 'boekenclubkorting'!

Aan belangstellenden zendt De Simpele Weg graag meer informatie. Adres van De Simpele Weg v.z.w. is

Leemputstraat 10

2600 Berchem-Antwerpen

ook bereikbaar via

tel. 03/218.73.63

fax 03/235.92.20

Cursussen

Onze Sutra-cursus is ten einde gelopen op 31 mei.

Het succes ervan berust in de intensiteit en de motivering van de cursisten. Op die wijze kan men zich aangezet voelen dergelijk initiatief te hernemen, maar dan met een ander thema.

Voor volgend seizoen, nl. najaar 1991 en voorjaar 1992, wordt gedacht aan een serie lezingen over boeddhistische Mahayana filosofie, waarbij de gehele evolutie van Gautama Buddha tot en met de Japanse Reine-Land-

stroming kan behandeld worden, b.v. aan de hand van Shinrans hymne Shoshinge.

Lastiger is natuurlijk dat zo'n onderwerp een zekere vertrouwheid met de Leer van de Boeddha vooronderstelt. Om dit probleem op te vangen, zouden we starten (in september ?) met een zekere propaedeuse, een korte introductie tot de boeddhistische Leer, die het toch mogelijk moet maken zonder al te veel onthutsing de filosofische thema's aan te snijden. Details moeten nog uitgewerkt worden. En suggesties zijn natuurlijk welkom. Wie doet eraan mee ?

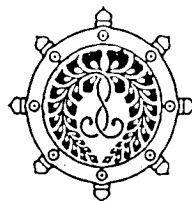
Eko 50

Ons volgend nummer, in september 1991, wordt het vijftigste in de reeks. Eigenlijk verbazend, ongelooflijk !

Daarom denken we eraan dat volgend nummer een wat bijzondere luister te geven.

Maar wat denken onze lezers (althans zij die Eko *lezen*) over onze periodiek ?

Graag dus meningen, kritieken, bedenkingen. Ook suggesties, voorstellen en bijdragen zijn welkom.

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN

- Di 04.06 20 u. Juseige (R)
Di 11.06 20 u. Junirai (Sh)
Di 18.06 20 u. Amida-kyo (K)
Di 25.06 20 u. Sambutsuge (D)
- Di 02.07 20 u. Juseige (B)
Di 09.07 20 u. Junirai (P)
Di 16.07 20 u. Amida-kyo (R)
Di 23.07 20 u. Sambutsuge (B)
Di 30.07 20 u. Juseige (K)
- Di 06.08 20 u. Junirai (A)
Di 13.08 20 u. Amida-kyo (Sh)
Zo 18.08 10.30 O-Bon¹ - Shoshinge (Sh)
Di 20.08 20 u. Sambutsuge (P)
Di 27.08 20 u. Juseige (D)
- Di 03.09 20 u. Junirai (B)
Di 10.09 20 u. Amida-kyo (K)
Di 17.09 20 u. Sambutsuge (A)
Zo 22.09 10.30 O-Higan² - Shoshinge (Sh)

---

¹Gedachtenis van de overledenen (Sk. *Ullambana*).

²Herfstdevotieperiode 21/25.09.

J I K O - J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.

Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A.Peel , Leemputstraat 10
2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar .

Sneldrukkerij Total Copy Service, Herentals .